PHOTO: RICHARD SCHROEDER

Irène Jacob

«ΚΑΘΕ ΦΟΡΑ ΠΟΥ ΕΡΧΟΜΑΙ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ, ΝΙΩΘΩ ΟΤΙ ΕΠΙΣΤΡΕΦΩ ΣΤΟ ΣΠΙΤΙ ΜΟΥ»

Η εμβληματική πρωταγωνίστρια μας μιλά για το Παρίσι, για τη μαγεία του κινηματογράφου, για τη σχέση ηθοποιού και σκηνοθέτη, για τη συνεργασία της με τον Θόδωρο Αγγελόπουλο και τη βαθιά αγάπη της για την Ελλάδα.

"EVERY TIME I COME TO GREECE, IT'S LIKE COMING HOME"

The iconic film star talks about Paris, the magic of cinema, the relationship between actor and director, working with the late Theo Angelopoulos and her profound love for Greece.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΓΙΩΡΓΟ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗ / BY YORGOS ARCHIMANDRITIS

Παρίσι. Ένα φωτεινό χειμωνιάτικο πρωινό στη γραφική συνοικία της Μονμάρτρης. Στη σκιά της ολόλευκης Σακρέ-Κερ, η Ιρέν Ζακόμπ, η πρωταγωνίστρια, μεταξύ άλλων, της «Διπλής ζωής της Βερόνικα» και του «Τρία χρώματα: Η Κόκκινη Ταινία» του Κριστόφ Κισλόφσκι, του «Πέρα από τα σύννεφα» των Μικελάντζελο Αντονιόνι και Βιμ Βέντερς και της «Σκόνης του χρόνου» του Θόδωρου Αγγελόπουλου, η οποία διαδέχτηκε πρόσφατα τον Μπερτράν Ταβερνιέ στην προεδρία του Ινστιτούτου Lumière για τη διατήρηση και την προβολή της παγκόσμιας κινηματογραφικής κληρονομιάς, μοιράζεται μαζί μας τις σκέψεις της για την τέχνη, την Ελλάδα, τον πολιτισμό.

Το Παρίσι θεωρείται από πολλούς η πρωτεύουσα του κινηματογράφου. Είναι επίσης μια πόλη κινηματογραφική;
Απολύτως. Πρωταγωνίστησε άλλωστε σε πολλές ταινίες μεγάλων σκηνοθετών, που ανέδειξαν την ομορφιά και τη γοητεία του. Εγώ αγαπώ ιδιαίτερα τους λόφους του, στη Μονμάρτρη, όπου μένω, ή στην Μπελβίλ, διότι μου αρέσει πολύ το έντονο ανάγλυφο σε μια πόλη. Μου αρέσουν επίσης τα σημεία όπου οι άνθρωποι μπορούν να συναντηθούν, ανεξάρτητα από την κοινωνική, οικονομική ή πολιτισμική τους προέλευση, στα πάρκα, στις όχθες του Σηκουάνα, στα μέσα μαζικής μεταφοράς. Στο Παρίσι παίρνω συχνά το μετρό, διότι πιστεύω ότι μια πόλη υπάρχει κυρίως μέσα από τους κατοίκους της, μέσα από τους ανθρώπους που ζουν και δουλεύουν σε αυτήν, που μεγαλώνουν εκεί και ονειρεύονται. Που αποτυγχάνουν επίσης. Καθώς δεν είναι πολύ μεγάλο, μπορείς επίσης να το διασχίσεις με τα πόδια, και, διασχίζοντάς το, να το δεις και να το ζήσεις πραγματικά. Αγαπώ πολύ τα παραδοσιακά καφέ του, όπου μπορείς να σταθείς στον πάγκο το πρωί διαβάζοντας την εφημερίδα σου ή να καθίσεις έξω στα τραπεζάκια, απ' όπου μπορείς να δεις την πόλη που ξυπνά και να νιώσεις την ενέργειά της. Και, φυσικά, λατρεύω τα ηλιοβασιλέματα στον Σηκουάνα με τα υπέροχα γεφύρια του. Η ιδέα του γεφυριού με αγγίζει βαθιά, ίσως επειδή είναι κάτι που σου επιτρέπει να περνάς από το ένα σημείο στο άλλο, από τη μια όχθη στην άλλη. Το Παρίσι είναι σαφώς μια πόλη κινηματογραφική.

Paris. It's a bright winter morning in the picturesque district of Montmartre. With the sparkling Sacre-Coeur in the background, Irène Jacob – star of, among many others, Krzysztof Kieslowski's "The Double Life of Veronique" and "Three Colours: Red" as well as "Beyond the Clouds," directed by Michelangelo Antonioni and Wim Wenders, and Theo Angelopoulos' "The Dust of Time," and successor to Bertrand Tavernier in the presidency of the Lumière Institute for the preservation and promotion of the world's cinematic heritage – gives us her thoughts on art, culture and Greece.

Paris is widely regarded as the world cinema capital. But is it also a "cinematic" city?
Absolutely. It has been the star, after all, of so many films by so many great filmmakers who have celebrated its beauty and charm. I particularly love its hills – like Montmartre, where I live, and Belleville – because I like a city with a sculptural landscape. I also like that there are so many places where people come together regardless of their social, economic or cultural background, such as the parks, the banks of the Seine, the buses and trains. I often take the metro in Paris because a city exists mainly through its residents, through the people who live and work in it, who grow up in it and dream, and sometimes fail as well. And because it's not very big, you can cross it on foot and, crossing it, really see and experience it properly. I adore the traditional cafés where you can stand at the counter reading the morning paper or sit at a table outside and watch the city waking up, feeling its energy. And, of course, I also love to watch the sun setting over the Seine and its wonderful bridges. The bridge as a notion is something I find deeply moving, perhaps precisely because it allows you to cross from one place to another, from one bank to another. So, yes, Paris is an extremely cinematic city.

How did you decide to become an actor?
I was fascinated by the idea of telling stories from very early on, and I knew that the art of acting would afford me the opportunity to do this, which for me was life-saving and fundamental. It allowed me to express my feelings and thoughts, to live intensely, and to be free, because someone who doesn't express themself can't be free. A film that touches us deeply can change our life. It's a fragile, poetic world, and magical

Πώς αποφασίσατε να γίνετε ηθοποιός;
Από πολύ νωρίς με γοήτευε η ιδέα να διηγούμαι ιστορίες και ήξερα ότι η τέχνη της υποκριτικής θα μου παρείχε αυτή τη δυνατότητα, η οποία για μένα ήταν απολύτως σωτήρια και θεμελιώδης. Μέσα από αυτή θα μπορούσα να εκφράσω τα συναισθήματα και τις σκέψεις μου, να ζήσω έντονα, να είμαι ελεύθερη. Διότι πιστεύω ότι ο άνθρωπος που δεν εκφράζεται δεν μπορεί να είναι ελεύθερος. Μια ταινία μπορεί να μας αγγίξει βαθιά και να αλλάξει τη ζωή μας. Πρόκειται για έναν εύθραυστο ποιητικό χώρο και γι' αυτό μαγικό. Η μαγεία αυτή δημιουργείται με πολλή δουλειά. Ταυτόχρονα όμως είναι κάτι ανεξήγητο, μια στιγμή χάρης ανάμεσα σε όλους όσοι δουλεύουν μαζί εκείνη τη στιγμή, τους ηθοποιούς μεταξύ τους, τους ηθοποιούς και την κάμερα. Και, φυσικά, πολύ σημαντική είναι η σχέση που δημιουργείται ανάμεσα στον ηθοποιό και στον σκηνοθέτη, στο όραμα του οποίου έρχεται να προστεθεί αυτό το είδος συλλογικής έμπνευσης.

Έχετε συνεργαστεί με μερικούς από τους μεγαλύτερους σκηνοθέτες της ιστορίας του κινηματογράφου. Πώς βιώνετε ως ηθοποιός αυτές τις συνεργασίες;
Οι μεγάλοι σκηνοθέτες-δημιουργοί σού δίνουν τον χώρο και τον χρόνο που χρειάζεσαι για να μπορέσεις να δουλέψεις τον ρόλο σου μαζί τους. Δεν περιμένουν από σένα να έρθεις απλώς να κάνεις «τη δουλειά σου» κι εκείνοι να σε τραβάνε με την κάμερα. Σε αυτού του είδους τις ταινίες, οι ηθοποιοί έχουν τη δυνατότητα να ξεδιπλώσουν το ταλέντο τους, διότι, πέρα από τα προσόντα που πρέπει να έχουν αρχικά για να επιλεγούν, σκηνοθετούνται πραγματικά από τον σκηνοθέτη, ο οποίος τους παρατηρεί, τους βάζει μέσα στην εικόνα, τους εντάσσει στην ιστορία της ταινίας ακόμα και μετά το γύρισμα, μέσα από το μοντάζ ή τη μουσική. Ο ηθοποιός γνωρίζει ότι το επάγγελμά του δεν είναι ένα επάγγελμα που μπορεί να κάνει μόνος του. Και μεγάλοι σκηνοθέτες είναι για μένα αυτοί με τους οποίους ένιωσα ότι αυτό που κάνουμε το κάνουμε πραγματικά μαζί.

Με τον Θόδωρο Αγγελόπουλο πώς δουλέψατε;
Είχα την τύχη να συμμετάσχω στην τελευταία του ταινία, τη «Σκόνη του χρόνου», πλάι στον Μπρούνο Γκαντς, τον Μισέλ Πικολί και τον Γουίλεμ Νταφόε. Ο Τεό είχε βαθιά τραύματα από τα ιστορικά γεγονότα που σημάδεψαν τη χώρα του και τον κόσμο και ένιωθε την ανάγκη να διηγηθεί αυτή την ιστορία, την ιστορία ενός αιώνα, μιας ουτοπίας. Κάθε σκηνή που γύριζε ήταν μια εξίσωση με πολλά δεδομένα και ο ηθοποιός ήταν ένα μόνο από αυτά. Κάθε μεγάλο πλάνο του ήταν ένα απίστευτο τεχνικό κατόρθωμα, που απαιτούσε πολυήμερες πρόβες. Ακόμα και ο ουρανός έπρεπε να συμμαχεί για να γυριστεί η σκηνή, διότι δεν έπρεπε να έχει ήλιο. Στο τέλος ενός τέτοιου πλαν σεκάνς, μιας μακριάς σκηνής που διαρκούσε ίσως δώδεκα λεπτά, ο Τεό μού είπε ότι ήθελε από μένα «μόνο ένα δάκρυ»! Η ευθύνη μου ως ηθοποιού ήταν τεράστια, διότι, όταν στο τέλος όλων αυτών θα γινόταν ένα γκρο πλαν πάνω μου, δεν έπρεπε να το κάνω λάθος. Η επιτυχία της σκηνής στο σύνολό της ήταν πιο σημαντική από το συναίσθημα που θα μπορούσες να δώσεις εσύ ως ηθοποιός. Ο Τεό σού ζητούσε να παραδοθείς στον κινηματογράφο του, να παραδοθείς στον

as a result. This magic is the product of a lot of hard work, but it's also something inexplicable, a moment of grace between all those people working together at that particular time; the actors with each other, the actors and the camera. And, of course, there's the very important relationship that is formed between the actor and the director, whose vision is enriched by this kind of collective inspiration.

You've worked with some of the greatest directors in the history of cinema. What has that been like for you as an actor?
The great auteurs give you the space and time you need to develop your role with them. They do not expect you to just turn up and "do your job" while they film you with the camera. In these types of films, the actors can unfold their talent because, apart from the qualities they need to possess to be chosen in the first place, they are actually directed by the director, who observes them, places them in the frame and makes them a part of the film's story, even after shooting, through the editing or the music. The actor knows that this isn't a profession where you act alone. And the great directors, in my opinion, are the ones who have made me feel that what we're doing is something we are doing together.

What was it like working with Theo Angelopoulos?
I had the good fortune to be in his last film, "The Dust of Time," alongside Bruno Ganz, Michel Piccoli and Willem Dafoe. Theo was deeply traumatised by the historic events that had scarred his country and the world, and felt the need to tell this story – the story of a century, of a utopia. Every scene he shot was like a sum of many different parts, and the actor was only one of them. Every big scene was an incredibly technical accomplishment that required several days of rehearsal. Even the sky had to do its part for a scene to be shot, because it could not be sunny. At the end of one such sequence, a long scene that lasted, perhaps, 12 minutes, Theo turned to me and said he wanted "just one tear"! My responsibility as an actor was enormous, because at the end of all this, the camera would zoom into my face and I could not get it wrong. The success of the scene as a whole was more important than the emotion you could convey as an actor. Theo asked that you surrender to his cin-

«Η Ελλάδα είναι η χώρα των αισθήσεων. Λατρεύω τις μυρωδιές της, τη ζέστη, τα χρώματα, το φως. Όταν παίρνεις το πλοίο για να πας στο Αιγαίο, βλέπεις τη γη, τη θάλασσα, τα νησιά, τα σπίτια που είναι σκαρφαλωμένα στις πλαγιές, όλα αυτά τα στοιχεία που δηλώνουν τη σχέση του Έλληνα με τη φύση».

"Greece is a land of the senses. I adore its smells, the heat, the colours, the light. When you take a ferry across the Aegean, you see the earth, the sea, the islands, the houses climbing up the hillsides – all these elements that denote the Greeks' relationship with nature."

PHOTO: RICHARD SCHROEDER

χορό των ταινιών του, έναν χορό ποιητικό που ήταν συχνά βίαιος, σκληρός και μελαγχολικός, αλλά που σε έκανε μέρος της ιστορίας που ήθελε να διηγηθεί, την Ιστορία της Ελλάδας, την Ιστορία του κόσμου.

Τι είναι για σας η Ελλάδα;
Κάθε ταξίδι στην Ελλάδα είναι για μένα ένα σοκ. Είναι καταπληκτικό να περπατάς στην Αθήνα και, σε μια στροφή του δρόμου, να βλέπεις ξαφνικά μια αρχαία πύλη ή τους κίονες ενός ναού. Είναι συγκλονιστικό να έχεις στην πόλη σου την Ακρόπολη, να έχεις αυτή την καθημερινή σχέση με την Ιστορία. Όταν βρίσκεσαι στην Ελλάδα, βρίσκεσαι στα έπη του Ομήρου, βρίσκεσαι στην Ιστορία μας, στον τόπο όπου γεννήθηκε ο πολιτισμός μας. Αυτό είναι κάτι που με αγγίζει πολύ βαθιά. Κάθε φορά που έρχομαι, νιώθω ότι επιστρέφω στο σπίτι μου, ότι επιστρέφω στον πολιτισμό των αρχαίων στοχαστών μας, των φιλοσόφων, των μαθηματικών, όλων αυτών που έφτιαξαν την κοινωνία μας, που έφτιαξαν τη δημοκρατία. Κι έπειτα η Ελλάδα είναι η χώρα των αισθήσεων. Λατρεύω τις μυρωδιές της, τη ζέστη, τα χρώματα, το φως. Όταν παίρνεις το πλοίο για να πας στο Αιγαίο, βλέπεις τη γη, τη θάλασσα, τα νησιά, τα σπίτια που είναι σκαρφαλωμένα στις πλαγιές, όλα αυτά τα στοιχεία που δηλώνουν τη σχέση του Έλληνα με τη φύση. Η λιγοστή βλάστηση των νησιών, τα γυμνά τοπία κάτω από τον ήλιο δείχνουν τον αγώνα του ανθρώπου, την αντίστασή του. Δείχνουν ότι «παρ' όλα αυτά καλλιεργήσαμε τη γη μας και επιζήσαμε, παρ' όλα αυτά θρέψαμε τα κοπάδια μας». Αυτή η αντίσταση έχει κάτι πολύ όμορφο. Έχω πάει στη Νάξο, στην Πάρο, στην Άνδρο, στην Αίγινα, αλλά και στην Πελοπόννησο, που είναι υπέροχη. Έχω ακόμα πολλή Ελλάδα να γνωρίσω, και κάθε φορά που έρχομαι είναι για μένα μια συγκίνηση πολύ βαθιά, πολύ δυνατή. Και μια συμφιλίωση επίσης.

Συμφιλίωση με τι;
Με το γεγονός ότι στο σύμπαν το απείρως μεγάλο υπόκειται στους ίδιους νόμους με το απείρως μικρό. Είναι πολύ καθησυχαστικό να κοιτάζεις τα αστέρια και να λες: «Αυτό είναι μέρος μου, κομμάτι του εαυτού μου». Αυτό ακριβώς σου συμβαίνει όταν βρίσκεσαι στην Ελλάδα με την έννοια του χρόνου. Η αρχαιότητα είναι πάντα εκεί, την κοιτάζεις και σε κοιτάζει, είναι ένα κομμάτι από σένα. Είναι υπέροχο να νιώθεις αυτή τη συνέχεια. Να νιώθεις τα σημάδια που άφησε στον τόπο αυτόν ο χρόνος, με τον πολιτισμό και τους μύθους του, με την ανάγκη του για ελπίδα, με τη βία και την αντίστασή του. Στην Ελλάδα νιώθεις από πού έρχεσαι. Αυτή η χώρα με μαγεύει. Με μαγεύει ο τόπος αυτός, που έχει τόσα να μας πει γι' αυτά που ζούμε σήμερα. Ξαναείδα πριν από λίγο καιρό την «Περιφρόνηση» του Ζαν-Λυκ Γκοντάρ, όπου, όπως και στο βιβλίο του Αλμπέρτο Μοράβια, μέσα από το γύρισμα της Οδύσσειας, οι μύθοι συνδιαλέγονται με τη σύγχρονη πραγματικότητα. Ο διάλογος αυτών των δύο στοιχείων είναι πολύ δυνατός. Μας καλεί να αφουγκραστούμε τη σιωπή των αρχαίων ναών και των αγαλμάτων, να ακούσουμε τι έχουν να μας πουν, να ερμηνεύσουμε τα παλλόμενα μηνύματά τους και να τα φέρουμε αντιμέτωπα με τη σημερινή μας ιστορία. Αυτή είναι για μένα η Ελλάδα.

«Στην Ελλάδα νιώθεις από πού έρχεσαι. Αυτή η χώρα με μαγεύει. Με μαγεύει ο τόπος αυτός, που έχει τόσα να μας πει γι' αυτά που ζούμε σήμερα».

"In Greece, you sense where you have come from. This country has a magical effect on me. I'm under the spell of this land, which has so much to tell us about the things we're experiencing today, too."

ema, surrender to the dance of his films, a dance so poetic that it was often violent, brutal and melancholic, but it made you a part of the story he was trying to tell, of the history of Greece, the history of the world.

What is Greece to you?
Every trip to Greece is a shock. It's so amazing to walk around Athens, turn a corner and suddenly see an ancient gate or the columns of a temple. It's amazing to have the Acropolis in your city, to have this daily connection with history. When you're in Greece, you're in Homer's epics, in our history, in the land where our civilisation was born. And this is something that touches me deeply. Every time I come to Greece, it's like coming home, coming back to the civilisation of our ancient thinkers, our philosophers and mathematicians, all those who created our society, who invented democracy.
Greece is also a land of the senses. I adore its smells, the heat, the colours, the light. When you take a ferry across the Aegean, you see the earth, the sea, the islands, the houses climbing up the hillsides – all these elements that denote the Greeks' relationship with nature. The scraggy vegetation on the islands, the sun-stripped landscapes point to man's struggle and resistance. They say: "Despite all this, we cultivated our land and survived; despite all this, we raised our livestock." There's something truly beautiful about this resistance. I have been to Naxos, Paros, Andros and Aegina, and to the wonderful Peloponnese, too. There's still a lot more Greece to get to know and, every time I come, it's a powerful and deeply emotional experience. It's also a reconciliation.

A reconciliation with what?
With the fact that, in this universe, the infinitely vast is subject to the same laws as the infinitely small. It's so reassuring to look up at the stars and say: "This is a part of me, a piece of me." This is what happens in terms of time when you're in Greece. The ancient world is always there. You see it and it sees you; it's a part of you. This sense of continuity is incredible; feeling the signs imprinted by time on this land, on this culture and on its legends, in its need for hope, its violence and its resistance. In Greece, you sense where you have come from. This country has a magical effect on me. I'm under the spell of this land, which has so much to tell us about the things we're experiencing today, too. I recently watched Jean-Luc Godard's "Contempt" again, where, as in the book by Alberto Moravia, there's an interplay between myth and modern reality during the filming of "The Odyssey." The interplay between these two elements is very powerful. It invites us to listen to the silence of the ancient temples and statues, to hear what they have to say, to interpret their vibrant messages and to bring them into the present. This is what Greece is to me.

PHOTO: RIGHARD SCHROEDER

«Κάθε ταξίδι στην Ελλάδα είναι για μένα ένα σοκ. Είναι καταπληκτικό να περπατάς στην Αθήνα και, σε μια στροφή του δρόμου, να βλέπεις ξαφνικά μια αρχαία πύλη ή τους κίονες ενός ναού».

"Every trip to Greece is a shock. It's so amazing to walk around Athens, turn a corner and suddenly see an ancient gate or the columns of a temple."